

Nationell utvärdering livmoderhalsscreening

Metodbeskrivning
Bilaga 3

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Innehåll

Indikatorer för utvärdering av livmoderhalscreening	5
Data från kvalitetsregistret för cervixcancerprevention, NKCx för åren 2008– 2018.....	5
Definitioner.....	5
Region	5
Ålder för beräkning	5
Screeningperiod för regionsjämförelse	5
Screeningperiod för årsjämförelse	6
Variabler.....	6
Indikator 1. Andel kallade och deltagande kvinnor	6
Indikator 2. Andel deltagande kvinnor efter kallelse	6
Indikator 3. Andel deltagande kvinnor	7
Indikator 4. Andel kvinnor med positiva cellprov	7
Indikator 5. Andel obedömbara prover	7
Indikator 6. Andel cytologiska cellprover utan endocervikala celler	7
Indikator 7. Andel positiva HPV-prover med normalt cytologiprov.....	8
Indikator 8. Andel kvinnor med positiv cytologi som utreds vidare.....	8
Indikator 9. Andel positiva primära HPV-prover som tar ett nytt prov inom 3,5 år	8
Indikator 10. Andel falskt negativa cellprover	9
Indikator 11. Väntetid från provtagning till besked om provsvar	10

Indikatorer för utvärdering av livmoderhalsscreening

Data från kvalitetsregistret för cervixcancerprevention, NKCx för åren 2008– 2018

Det finns elva indikatorer som ingår i screeningprogrammet för livmoderhalsscancer. Till den nationella utvärderingen av livmoderhalsscreening har Socialstyrelsen för första gången tagit fram data för indikatorerna. Vi har analyserat indikatorerna med data från det nationella kvalitetsregistret för cervixcancerprevention, NKCx och samkört med cancerregistret vid Socialstyrelsen och utbildningsregistret vid SCB. En teknisk definition och beskrivning för indikatorerna redovisas i den här metodbilagan.

Definitioner

För flera av indikatorerna återkommer några variabler och definitioner som därför kan betraktas som generella. Dessa är Region, åldersklass, ålder för beräkning och screeningsperioder för års- respektive regionsredovisning.

Region

Länskoden hämtas för personens bostadsort den 31 december redovisningsåret från registret över totalbefolkningen. Saknas registrering för redovisningsåret hämtas den senast registrerade bostadsorten givet att vederbörande finns registrerad från och med år 2010.

Ålder för beräkning

Samtliga åldrar är definierade som ålder vid årets slut. En person som är född den första januari är lika gammal som en person som är född sista december under samma år. För regionsjämförelse väljs alla kvinnor i åldrarna 23–68 år. För årsjämförelse gäller åldern 23–60 år. Detta är beroende av att förändringar i screeningprogrammet träder i kraft vid olika tidpunkter för de olika åldersgrupperna. Med screeningperiod avses nedan intervallet mellan två kalender med tillhörande gynekologisk cellprov fastställda inom screeningprogrammet.

Screeningsperiod för regionjämförelse

För åldern 23 till 52 år tillämpas screeningsperioden tre år och sex månader. För åldern 53 till 68 år tillämpas screeningsperioden fem år och sex månader. Definitionen är bygd på datum och inte på antal dagar vilket innebär att den tar hänsyn till skottår. Vid beräkningen av andelen falskt negativa (indikator 10) har dock screeningsperioden ansetts vara 3,5 år för samtliga åldrar.

Screeningperiod för årsjämförelse

För åldern 23 till 52 år tillämpas screeningsperioden tre år och sex månader. För åldern 53 till 60 gäller fem år och sex månader.

Definitionen är bygd på datum och inte på antal dagar vilket innebär att den tar hänsyn till skottår. Vid beräkningen av andelen falskt negativa (indikator 10) har dock screeningperioden ansetts vara 3,5 år för samtliga åldrar.

Variabler

I NKCx har det inte funnits någon information om olika typer av kallelser. Detta gäller specifikt om en kallelse har skickats inom screeningprogrammet. Socialstyrelsen har av den anledningen behövt skapa en ny variabel för kallelsetyp. Denna nya variabel definierar ny kallelse som den första kallelsen i NKCx registret eller den första kallelsen minst 548 dagar efter föregående kallelse oavsett kallelsetyp. Övriga kallelser definieras endast som övriga kallelser utan närmare definition.

Identifiering av variabel som anger primär provtagning är centralt för flera av indikatorerna. Detta har varit problematiskt i NKCx och inburit att analys av varje indikator krävt separat hantering, se indikatorspecifikation nedan.

Indikator 1. Andel kallade och deltagande kvinnor

Målpopulationen. Samtliga kvinnor i befolkningen i åldern 23 till 60 år för årsredovisningen och 23 till 68 år för regionsredovisningen. För att ingå i analysen ska samtliga kvinnor vara folkbokförda i Sverige den 31 december redovisningsåret samt den 31 december tre år bakåt. Uppfylls inte detta exkluderas kvinnorna. Populationer för redovisningsåren 2008 till 2018 skapas.

Indikator. Förekomst av minst en kallelse eller minst ett prov under screeningperioden enligt definitionen ovan.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2018.

Åldersklasser för årsredovisning: totalen 23-60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 23-29, 30-49 och 50-68.

Indikator 2. Andel deltagande kvinnor efter kallelse

Samtliga kvinnor med ny kallelse för respektive redovisningsår för år 2008 till 2017 ingår. Ny kallelse är definierad som den första kallelsen i NKCx eller den första kallelsen efter ett tidsuppehåll på minst 548 dagar. Här har inte information om kallelsetyp i NKCx kunnat användas.

Indikator. Minst ett gynekologiskt cellprov inom 92 dagar respektive inom 365 dagar efter kallelsen.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2017.

Åldersklasser för årsredovisning: totalen 23-60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 23-29, 30-49 och 50-68.

Indikator 3. Andel deltagande kvinnor

Målpopulationen. Samtliga kvinnor i befolkningen i åldern 23 till 60 för årsredovisningen och 23 till 68 år för regionsredovisningen. För att ingå i analysen ska samtliga kvinnor vara folkbokförda i Sverige den 31 december redovisningsåret samt den 31 december tre år bakåt. Uppfylls inte detta exkluderas kvinnorna. Populationer för redovisningsåren 2008 till 2018 skapas.

Indikator. Förekomst av minst ett prov under screeningperioden utifrån definitionen ovan.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2018.

Åldersklasser för årsredovisning: totalen 23–60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 23–29, 30–49 och 50–68.

Indikator 4. Andel kvinnor med positiva cellprov

Målpopulationen. Samtliga kvinnor med primära HPV-prover eller primära cytologiprover för respektive redovisningsår 2014 till 2018.

Indikator. Förekomst av minst ett positivt prov av dessa primära prov för respektive kvinna och år.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2018.

Åldersklasser för årsredovisning: totalen 23–60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 23–29, 30–49 och 50–68.

Indikator 5. Andel obedömbara prover

Målpopulationen. Samtliga kvinnor som tagit minst ett HPV-prov respektive cytologiprov för åren 2008 till 2018. För att skapa målpopulationen hämtas samtliga HPV-prover respektive cytologiprover för åren 2008 till 2018 där det angetts diagnos.

Indikator. Förekomst av minst ett icke bedömbart prov av HPV respektive cytologi för respektive kvinna och år. Icke bedömbart definieras för cytologprov med en SNOMED lika med ”M09010” och för HPV-prov där provet **inte** var angivet som positivt eller negativt.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2018.

Indikator 6. Andel cytologiska cellprover utan endocervikala celler

Målpopulationen. Samtliga kvinnor med minst ett cytologiskt cellprov. För att skapa målpopulationen används samtliga cytologiska cellprover för åren 2008 till 2018 där förekomst eller icke-förekomst av endocervikala celler angetts.

Indikator. Minst en förekomst av prover utan endocervikala celler för respektive kvinna och år mäts.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2018.

Åldersklasser för årsredovisning: 23–60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 23–29, 30–49 och 50–68.

Indikator 7. Andel positiva HPV-prover med normalt cytologiprov

Målpopulationen. Samtliga primära positiva HPV-prover för åren 2008 till 30 november år 2018 som har ett åtföljande cytologiprov under perioden 7 dagar före till 30 dagar efter det positiva HPV-provet.

Indikator. Minst en förekomst av normal cytologi under perioden 7 dagar före till 30 dagar efter HPV-provet. Normal cytologi mäts med SNOMED kod ”M00110”.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2018.

Åldersklasser för årsredovisning: 30–60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 30–49 och 50–68.

Indikator 8. Andel kvinnor med positiv cytologi som utreds vidare

Målpopulationer. Samtliga kvinnor med positiva cytologi prover under åren 2008 till 2018. Positiva prover har verifierats med SNOMED-kod som inleds med M6, M7 och M8. Vidare finns ett villkor för att ingå är att det inte ska finnas något negativt HPV-prov under perioden 7 dagar före till 30 dagar efter det positiva cytologiska cellprovet.

Indikator. Antal prover som utreds vidare inom 92 dagar eller 365 dagar. Som indikation på att kvinnan utreds vidare har SNOMED koder ur NKCx använts där de tre första positionerna är lika med ”T83”.

Redovisningsår för regionsredovisning: År 2017.

Åldersklasser för årsredovisning: 23–60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 23–29, 30–49 och 50–68.

Indikator 9. Andel positiva primära HPV-prover som tar ett nytt prov inom 3,5 år

Målpopulationen. Samtliga positiva HPV-prover för åren 2008 till 30 november år 2018 med ett normalt cytologiprov under perioden 7 dagar före till 30 dagar efter HPV-provet.

Indikator. Minst ett cytologi- eller HPV-prov mellan 30 och 1 278 dagar.

Redovisningsår för regionredovisning: År 2014.

Åldersklasser för årsredovisning: 30–60.

Åldersklasser för regionsredovisning: 30–49 och 50–68.

Indikator 10. Andel falskt negativa cellprover

Målpopulation: Samtliga HPV-prover och cytologiprover inom screeningprogrammet med negativa resultat under åren 2008-2018.

Urval av HPV-prover i NKCx

Samtliga provdatum vid primär screening och med endast negativa provresultat. Skulle något positivt provresultat finnas samma datum så ingår provet inte. Urvalet är rensat för dubletter på datum men återkommande prover inom screeningintervall över tid tillåts. Vid analys följs endast det första varje år.

Urval av cytologiprover i NKCx

Samtliga provdatum med endast negativa provresultat inom organiserad screening. Urvalet är rensat för dubletter på datum men återkommande prover inom screeningintervall över tid tillåts. Vid analys följs endast det första varje år.

Totala urvalet

Det totala urvalet utgörs av båda ovanstående urvalen. Vid första positiva cytologi avbryts uppföljningen. Detta första positiva provresultat kan härröra från såväl cytologiprov utförda vid organiserad screening som vid annan screening. Även det sista negativa resultatet följs i ett helt screeningintervall (i detta fall 3,5 år) oavsett om ett positivt prov kommer före uppföljningstidens slut.

Vid analysen av samtliga cytologi- och HPV-prover följs endast det första provet upp varje år.

Uppföljning avseende andelen negativa cellprover med intervallcancer görs under perioden 0,5-3,5 år efter negativt cellprov. Detta gäller samtliga åldrar oavsett screeningprogrammets intervaller.

Analysmetod

Förekomst av cancer har beräknats med kumulativ incidens och presenteras som proportioner. Vid redovisning av laboratoriernas resultat har andelarna försetts med 95 % konfidensintervall som beräknats med lognormal fördelning. För test av eventuell trend för intervallcancer över tid användes en linjär regressionsmodell med icke-parametrisk (robust) skattning av standardfel. Samtliga resultat har åldersstandardiserats. Vid åldersstandardiseringen har åldrarna 23-49 år indelats i tre års klasser och åldrar efter 50 år indelats i femårsklasser.

Redovisningsår för alla analyser 2008-2015: Året 2015 inkluderar bara screeningtillfällen från första halvåret då senare prover inte kunnat följas under hela perioden 3,5 år).

Åldersklasser vid provtagningsdatum: 23–60 år.

Indikator 11. Väntetid från provtagning till besked om provsvar

Målpopulationen. Samtliga cytologiprover och HPV-prover som även har ett datum för provtagning och datum om besked om provsvar.

Indikator1. Median i antal dagar efter provet.

Indikator2. Andel med väntetid 28 dagar eller kortare.

Kommentar: Orter med flera laboratorier har slagits samman till ett laboratorium per ort.